

Přírodní zahrada při MŠ Maršovice

Prioritou naší Mateřské školy Slunečnice v Maršovcích je environmentální vzdělávání dětí. Vedeme děti ke vztahu k přírodě, učíme je chápat zákonitosti přírody, děti při pobytu v přírodě pozorují, jak se vše vyvíjí, opakuje a zaniká, učí se souvislostem mezi rostlinnou a živočišnou říší, učí se logickému uvažování a v neposlední řadě má pobyt v přírodě blahodárný vliv na fyzický vývoj dětí a posílení jejich imunity.

Děti v naší mateřské škole mají velké možnosti pobytu v přírodě. Ke každodenním dopoledním vycházkám využíváme okolní les, rybník, spoustu zajímavostí vidíme i při cestách po loukách a polích. Na čerstvém vzduchu jsme s dětmi v jarním a podzimním období také v odpoledních hodinách, a to na zahradě mateřské školy. Od září 2014 mají děti k dispozici, kromě klasické zahrady s herními prvky, také novou přírodní zahradu.

Jak vše začalo

První nápad vybudovat pro děti v maršovické školce přírodní zahradu vznikl během Specializačního studia EVVO pro koordinátory MŠ, které jsem absolvovala v letech 2011–2012 v Toulcově dvoře. Během studia, jež realizovala organizace Botič, jsem měla možnost kromě jiného vidět přírodní zahrady v Brně a na Vysočině. Přírodní zahrady byly pro mě novinkou a velmi mě zaujaly. A někde tady, v květnu–červnu 2012, se zrodila myšlenka vybudovat přírodní zahradu pro děti v naší Mateřské škole Maršovice. Se svým nápadem jsem oslovila pana starostu a požádala ho, aby coby zřizovatele mateřské školy, o poskytnutí k tomuto účelu dosud zcela nevyužívaného obecního pozemku, který obklopuje budovu MŠ a navazuje na zahradu s herními prvky. Původní úmysl, jakým způsobem realizovat výstavbu zahrady, byl vybudovat ji ve spolupráci s rodiči a za přispění drobných sponzorů, tak, jako se to podařilo například mé kolegyni Monice Kovalské v MŠ Nové Veselí. Z tohoto záměru však záhy sešlo vzhledem k vyhlášení grantové výzvy MŽP na výstavbu zahrad v přírodním stylu při MŠ. Grantová výzva byla vyhlášena na konci listopadu 2012 a termín odevzdání žádostí byl konec ledna 2013. Termín byl časově hodně krátký. Podpora byla opět v panu starostovi, který zajišťoval za zřizovatele potřebná razítka a sám se spolupodílel na tvorbě projektu. Avšak stěžejní část projektu byla na mých bedrech, k čemuž jsem využila své vědomosti ze Specializačního studia a další zkušenosti

z environmentální oblasti. Papírovou formu projektu zajišťovala ředitelka Posázaví, o.p.s. Projekt s žádostí o grant byl podán v termínu a na konci srpna 2013 jsme se dověděli radostnou zprávu, že byl schválen. Vzhledem ke skutečnosti, že nám byl přiznán grant, bylo uskutečněno výběrové řízení, ve kterém byla vybrána firma na výstavbu zahrady. Firma začala stavět zahradu v únoru 2014 a v květnu 2014 byla zahrada dokončena.

Děti a zahrada

Zahradu stavěla firma, tudíž se na její výstavbě nemohly přímo podílet děti. Našly jsme ale s kolegyněmi způsob, jak děti do celého dění zapojit. Povídaly jsme si s dětmi o nově vznikající zahradě, děti si hrály na zahradní architekty, společně malovaly a stavěly zahradu a vyprávěly, co vše by v ní chtěly mít. Na vznikající zahradu jsme se s dětmi chodili průběžně dívat, aby viděly, jak se zahrada vyvíjí, jaké přírodní prvky jsou již na zahradě postaveny. Během jarního období děti rovněž pečovaly o sazenice květin a zeleniny, které vypěstovaly přes zimou ze semínek. Již během dokončování výstavby zahrady děti vypěstované rostliny vysadily do záhonů na nové přírodní zahradě.

Certifikace přírodní zahrady

Z exkurzí po přírodních zahradách jsem věděla, že pokud zahrada s přírodními prvky splňuje určitá kritéria, může být certifikována. Z tohoto důvodu jsem se již při psaní projektu snažila do jeho obsahu zařadit prvky, které budou předpokladem k získání certifikátu. Existují dva stupně certifikace – Přírodní zahrada a Ukázková přírodní zahrada. Oba stupně certifikace musí splňovat určitá kritéria, přičemž vyšší stupeň Ukázková přírodní zahrada má kritéria rozsáhlejší a přísnější a prakticky nelze certifikát udělit zcela nové zahradě z hlediska etablování přírodních prvků. Certifikace Přírodní zahrada má kritéria jednodušší a lze o ni požádat bezprostředně po dokončení její výstavby. Mezi kritéria certifikace Přírodní zahrada například patří – nesmí se používat rašelina k úpravě půdy, umělá minerální hnojiva, pesticidy, herbicidy a chemické postřiky – tato kritéria musí být splněna všechna. Dále musí být splněna některá další kritéria – na zahradě jsou listnaté stromy, prvky louky, živý plot z divokých keřů, divoký koutek, mimořádná stanoviště (vlhká nebo suchá), kompost, využívání dešťové vody, mulčování, pěstování zeleniny a bylinek, ovocná zahrada a bobulové keře a další. V domnění, že naše zahrada splňuje kritéria, jsme požádali v srpnu 2014

o její certifikaci. Na zahradu se přijel podívat pan Gallovič z Občanského sdružení Přírodní zahrada Jindřichův Hradec. Po téměř dvouhodinovém zkoumání přírodních prvků na zahradě a spoustě otázek ohledně využívání zahrady shledal, že naše nová zahrada kritéria splňuje a na základě toho nám byl udělen certifikát a plaketa Přírodní zahrada. Jsme velmi pyšní, že jsme na pozemku, kde kromě travního porostu a několika stromů nebylo nic jiného, dokázali vybudovat něco nového, neotřelého a smysluplného pro děti v naší mateřské škole. Na přírodní zahradě při MŠ Maršovice mají děti ke svým hrám a environmentálním činnostem k dispozici například smyslový chodník, vrbovou chýši a vrbový tunel, badatelský koutek, divoký koutek, hmyzí domeček, hmatovnik, ptačí koutek, keře pro motýly, jezírko, záhonky pro pěstování zeleniny a bylin, louku, kompost, sud na dešťovou vodu sloužící k zalévání záhonů, lavičky, klády a špalky k odpočinku, zahradní altán a zahradnické náčiní pro děti i dospělé a dřevěný domeček na uložení náčiní. Na zahradě jsou tři původní vzrostlé stromy – třešeň, ořešák a jablono, nově byl vysazen jeřáb.

Slavnostní otevření přírodní zahrady

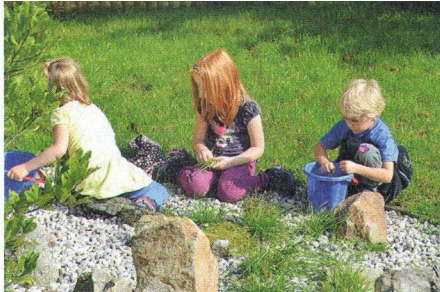
Slavnostní otevření PZ se uskutečnilo 17. září 2014 za krásného slunečného a teplého počasí. V 10 hodin jsme s panem starostou za Městys Maršovice a Mateřskou školu Maršovice slavnostně uvítali rodiče, další hosty a veřejnost a krátce jsme nastínili průběh realizace přírodní zahrady. Mezi pozvanými hosty byli rovněž Ing. Tomáš Hordina a Mgr. Martina Chvátalová z organizace Botič v Toulcově dvoře, kteří realizovali a organizovali zmíněné Specializační studium EVVO pro koordinátory MŠ. A protože naše zahrada vznikla tak trochu i díky nim, požádala jsem je o záštitu nad naší novou zahradou. Tomáš a Martina popřáli dětem hodně pěkných zážitků při činnostech na přírodní zahradě a předali dětem dárek v podobě ptačí budky pro sýkorky modřinky. Po úvodních proslovech dostaly slovo děti, které předvedly krátké kulturní vystoupení. Po oficiálním ceremo-

niálu přišlo na řadu to nejdůležitější – přestřížení pásky, čehož se ujalý děti. Poté byli všichni hosté srdečně pozváni na zahradu k individuální prohlídce a rautu, který byl připraven v zahradním altánu. O občerstvení se postarali rodiče dětí ze školky, za což jim patří velké poděkování. Nejen, že se přípravy občerstvení zhostili s velkým nasazením, ale jejich sladké i slané dobroty by svou chutí a úpravou mohly směle konkurovat té nejlepší gastronomii. Slavnostní otevření naší nové přírodní zahrady proběhlo velmi příjemně a podle ohlasů si troufám říct, že všichni přítomní včetně dětí si to pěkně užili. Rovněž nás těší, že naše nová zahrada je jedna z prvních přírodních zahrad ve Sředočeském kraji.

Činnosti dětí na zahradě a péče o zahradu

Činnosti dětí, jak jsem již zmřnila, probřhaly od jara, kdy děti připravovaly rostliny na novou zahradu. S dětmi jsme si také povřdali, co vše potřebují rostliny k svému růstu a jakým způsobem budeme o ně, ale i o celou zahradu pečovat. Na jedné straně využíváme s dětmi zahradu k jejich hrám, zkoumání a zábavným činnostem a na druhé straně je vedeme k péči o přírodní zahradu. Obecně platí, když mají děti možnost dělat „dospělácké“ činnosti, většinou je to baví a považují svou spoluúčast na těchto aktivitách za důležitou a významnou. Tuto skutečnost potřrhlo jedno z dětí svým výrokem při pletí záhonku: „Tohle je práce pro odborníky.“ Je to úsměvné, ale děti to berou vážně. Navíc děti své environmentální znalosti a dovednosti získávají nejvíce právě při praktických činnostech. Děti rády využívají dětské zahradnické náčiní – hrabíčky, lopatky, nebojíme se jim půjčit motyčky, na malých kolečkách vozí ořechy a jablka, která na zahradě nasbřirají apod. Samozřejměstí je, že, co si děti vypěstují, to také ochutnají. A zelenina utržená na záhonku chutná úplně jinak a rozhodně lépe než ta na talířku při svačině... Kromě ochutnávání zeleniny, ovoce a bylinek ze zahrady, jsme si s dětmi upekly také

koláč z produktů zahrady. Nasbřiraná jablka a ořechy si děti ve školce zpracovaly – ořechy vyloupaly, jablka okřájely a nastrouhaly. Se svými učitelkami zpracovaly těsto, do kterého ořechy a nastrouhaná jablka přimřichaly a paní kuchařky dětem koláč upekly. Jablečný koláč s ořechy provoněl celou školkou a chutnal báječně. Těší nás, že se do činností na zahradě zapojují i rodiče. Jeden z tatřnků za pomoci dětí umístil na strom ptačí budku pro sýkorky modřřinky, další maminka nám pomáhá s bylinkami a těšíme se, že maminka, která je hydrobiolog, bude vyprávět na jaře dětem o živočišřích žijících v zahradním jezřřku a u nedalekého rybníka ukáže dětem další vodní živočišy. Zahrada má obrovský potenciál využití. Realizujeme na ní s dětmi činnosti pěstřitelské, environmentální, smyslové, altán využíváme i k vřtvárným, pracovním, čtenářským a dalřím činnostem. Děti jsou na zahradě rády, a ačkoli si mohou vybrat, zda budeme na nové přírodní zahradě nebo na zahradě s klasickými herními prvky, zpravidla volí pobyt a činnosti na přírodní zahradě. Těšíme se, jak budeme naši přírodní zahradu s dětmi a jejich rodiči dále rozvíjet a užívat si ji.

Propojení projektů

Od ledna 2014 je jedním z dalřích projektů naší mateřské školy vzdělávací projekt Malý zahradník, který realizujeme na základě smlouvy mezi Mř Marřovice a firmou AGRO CS, a.s. Česká Skalice, jež je hlavním garantem projektu. Na jednotlivých projektech se dále podřlejí také partnerské firmy, například SEMO, a.s. a Plastia, s.r.o. Projekt Malý zahradník je určen mateřským

řkolám zaměřeným na přírodu, na ekologickou a environmentální výchovu. Cílem projektu je vzbudit u dětí zájem o přírodu, o procesy a zákonitosti, které v přírodě probřhají, rozvíjet v dětech zodpovědnost, samostatnost a radost z vlastního objevování a zkoumání. Na činnosti s dětmi v rámci Malého zahradníka poskytuje zmřněná firma veřkery materiál zdarma (napřřklad zemřnu, semřnka, cibulky, keřřky, truhlřřky, květináče, dětské konvičky apod.), pakliže domluvené činnosti s dětmi skutečně realizujeme a také je v rámci Mř prezentujeme. Firma nabízí témata projektů typu – U babky kořenářky, Koloběh v přírodě, Ovocná zavařenina, Živý vánoční stromeček, Slunečnice, Zeleninová zahrádka, Kytička pro maminku, Bramboračka, Podzimní krása cibulovin a dalřší. Je na každě zapojeně školce, která témata si zvolí a jakým způsobem je s dětmi zpracují. V naší školce jsme s dětmi dosud realizovali témata – Rostliny dřchají pro nás, Kytička pro maminku a v současné době dobřhá téma Slunečnice. Projekt Malý zahradník se výborně doplňuje a prolřná s projektem Přírodní zahrada. Přírodní zahradu bychom měli udržovat a současně rozvíjet o dalřší přírodní prvky. V současné době jsme s dětmi naplánovaly dalřší témata malého zahradníka a kromě jiného jsme požádali manažerku projektu MZ, Petru Vřkovou, o keře maliníku, rybřzu, beztrnného ostružřníku a angreřtu v rámci tématu Ovocná zavařenina. Keře si s dětmi a za pomoci rodičů zasadíme v přírodní zahradě a v letním období si z plodů keřů vyrobíme s dětmi ovocnou zavařeninu. Možná si také upečeme ovocný koláč, připravíme ovocné poháry apod. Hlavní záměr však je, že v rámci projektu MZ budeme rozvíjet přírodní zahradu a v rámci přírodní zahrady budeme realizovat témata Malého zahradníka.

Uvedeně propojení projektu je jen malý přřklad, plánů na rozvoj obou projektů máme hodně a jsme rádi, že si přírodní zahradu i Malého zahradníka můžeme s dětmi užívat.

Miroslava STRAKATÁ